

Un nou segle de nacionalismes

El VI Congrés de Pensament dels Octubre ha analitzat des de distintes perspectives el cos i l'ànima del nacionalisme. En uns temps en què la globalització és la marca del món, el nacionalisme apareix com una opció de les comunitats d'iguals per afrontar els reptes futurs. Des de la teoria més abstracta fins als exemples més pràctics, propers i polèmics, els ponents han revisat les possibilitats d'un fenomen ineludible en l'estructura social.

L'objectiu del Congrés de Pensament era, segons un dels organitzadors, l'assagista i traductor Gustau Muñoz, "anar directament envers la qüestió nacional". L'objectiu: "promoure el debat i l'aprofundiment teòric sobre un fenomen sociopolític que comporta una forta càrrega polèmica i que s'ha revelat com un dels elements estructuradors de l'escena pública a Europa i arreu del món".

El nacionalisme sempre ha estat un mar subjacent en les jornades de més ampla reflexió dels Octubre, però era la primera vegada que el congrés es cabussava fins al fons en aquest fenomen. El plantejament era afrontar-lo des de les perspectives més diverses i multidisciplinars, barrejant la teoria amb l'anàlisi de la pràctica sobre distints països. Avui, quan el terme nacionalisme és utilitzat interessadament com un anatema, la reflexió múltiple sobre aquest fenomen apareixia per als organitzadors com una possibilitat especialment escaient.

La conferència inaugural del dia 24 al col·legi major Rector Peset —la seu permanent del congrés, al cor del centre històric valencià— va anar a càrrec de la sociòloga Liah Greenfeld, de la Universitat de Boston. Respectada en cercles especialitzats gràcies al seu llibre *Nationalism: five roads to modernity*, en què l'autora analitza els moviments clàssics nacionalistes a Alemanya, Anglaterra, França, Itàlia i Estats Units, Greenfeld va descriure la qüestió nacional com un principi inherent al trànsit de la societat tradicional a la moderna al llarg de la història. La professora va equiparar els principis democràtics als del nacionalisme: es concreten en la recerca de la igualtat i de la sobirania popular. I després, va sorprendre els assis-

tents quan va matisar que, més enllà d'aquests elements, el nacionalisme no precisa d'altres factors per a desenvolupar-se. Característiques com la llengua o el territori serien, segons Greenfeld, accessòries: una mena d'opcions "que no molesten, però que tampoc no determinen". I va pronosticar que la tan invocada globalització no influiria en aquest nou segle en la proliferació de moviments nacionalistes.

El matí del dimecres, dia 25, va ser ocupat per la filòsofa Montserrat Guibernau, l'antropòleg Josep Ramon Llobera, el geògraf Joan Nogué i l'escriptor Gurutz Jáuregui, que feren una aproximació eminentment teòrica als referents nacionalistes. De vesprada, l'historiador Alfons Cucó, l'escriptora i sociòloga sèrbia Mira Milosevic i el periodista i col·laborador d'EL TEMPS Llibert Ferri tractaren els nacionalismes ètnics que s'han donat a Europa Oriental després de la caiguda del comunisme. Ferri va dibuixar un panorama d'horror sobre l'expansiu i emergent nacionalisme rus, i el públic estudiant va agrair especialment la detallada reconstrucció que Mira Milosevic va fer del dolorós conflicte iugoslau, rubricada amb l'esperança que la nova situació política en la zona pot trencar amb els turmentosos drames del passat.

Al matí del dia 26, es va debatre sobre el nacionalisme espanyol. Xacobe Bastida, professor de la Universitat d'Oviedo, va incidir en la manera com el nacionalisme espanyol utilitza, precisament, els atacs antinacionalistes per evitar les manifestacions perifèriques que el posen en qüestió. La seua principal arma de propaganda és, actualment, la televisió. L'assagista José Ignacio Lacasta-Zabalza i l'escriptor Xosé Manoel Núñez Seixas s'expressaren en sentit semblant. La mesa va subratllar

que els actes de terror d'ETA fereixen les perspectives de construcció nacional basca i són aprofitats, precisament, per aquells que volen negar-la. El vice-secretari general d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), Joan Puigcercós, va conduir la sessió cap a les possibilitats que els territoris de cultura catalana assoleixen un projecte social ferm, multiculturalista i nacional, per bandejar així el model generador de tensions que determina Espanya.

En la mesa de la tarda, al costat de les paraules de l'eurodiputat per Eusko Alkartasuna (EA) Gorka Knorr i de l'especialista en el nacionalisme de Quebec Michel Seymour, va destacar la intervenció de Xosé Manuel Beiras, el líder del Bloque Nacionalista Galego (BNG) i portaveu al Parlament de Galícia. Segons Beiras, l'èxit del seu partit reflecteix el desig de canvi de la societat gallega, que obre un camí de reestructuració nacional. En aquesta dinàmica, el BNG ha capitalitzat l'oposició al PP, formació que Beiras va qualificar de "totalitarista" i "neonazi". L'últim dia de congrés, el divendres 27, el director general de la fundació Enciclopèdia Catalana i diputat autonòmic per CDC, Vicenç Villatoro, i el professor d'història de la Universitat de València Antoni Furió, oferiren distints punts de vista sobre l'articulació d'un espai únic als Països Catalans basat en elements com la llengua, la cultura, l'economia i les relacions polítiques. Des d'aquests, apuntaren cap a un futur més propici.

Joan M. Oleaque

La sociòloga i escriptora Liah Greenfeld va inaugurar el Congrés de Pensament. Segons els seus estudis, els principis fonamentals del nacionalisme i la democràcia són els mateixos.

El portaveu del BNG al Parlament de Galícia, Xosé Manuel Beiras, fou una de les estrelles de les jornades. En la seua ponència, Beiras va detallar les claus del triomf del seu partit.

O V I D I

► **Antologia en 13 CD de l'obra musical d'Ovidi Montllor**

A la venda a la Botiga d'EL TEMPS